

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Voorstudie Convergente Validiteit LIJ

Auteurs: dr. I.J.L. Egberink en prof. dr. R.R. Meijer

Antwoorden op Onderzoeksvragen

Het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) is een informatie-verzamelinstrument bedoeld voor jeugdigen, die in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar met de politie in aanraking komen in verband met een misdrijf, en kan door de verschillende ketenpartners gebruikt worden. Het LIJ brengt enerzijds het recidiverisico en anderzijds de zorgsignalen in kaart om zodoende een passende interventie voor de jeugdige te vinden. Het LIJ is wetenschappelijk onderbouwd en het streven is om het LIJ door de Commissie Testaangelegenheden Nederland (COTAN) te laten beoordelen. Hiervoor is het van belang dat (deels) eerder uitgevoerd onderzoek naar de psychometrische kwaliteit van de ‘test-delen’ van het LIJ aan de hand van de COTAN-criteria wordt gecompleteerd. Door Regioplan (Timmermans & Witvliet, 2011) is geprobeerd de convergente validiteit van de zorgindicatoren in het LIJ te onderzoeken, door het LIJ te vergelijken met de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ; Goodman, 2001; van Widenfelt, Goedhart, Treffers, & Goodman, 2003). Echter, tegelijkertijd concludeerde Boonekamp (2010) in zijn onderzoek naar de SDQ dat “de betrouwbaarheid en validiteit van de SDQ niet toereikend lijken voor afname bij delinquente jongeren en late adolescenten”. Deze onderzoeksresultaten zijn de aanleiding geweest voor het huidige vooronderzoek naar de convergente validiteit met betrekking tot het LIJ.

De centrale vraag van dit vooronderzoek is “Kan de convergente validiteit van het LIJ worden onderzocht?”. Om deze centrale vraag te beantwoorden is begonnen met het bestuderen van de verscheidene beschikbare documenten en onderzoeksrapporten met betrekking tot de ontwikkeling van en eerder uitgevoerd onderzoek naar het LIJ. Op basis daarvan zijn additionele documenten verzameld en bestudeerd. Verder zijn alle items van de verschillende onderdelen van het LIJ bekeken en geëvalueerd met de vraag of de combinatie

van een aantal items of van sommige delen van het LIJ als test beschouwd zouden kunnen worden. Het LIJ is ook op een algemeen niveau beschouwd waarbij onderzocht is welk(e) construct(en) het LIJ nu precies pretendeert te meten. Deze informatie is gebruikt om vervolgens literatuuronderzoek uit te voeren naar andere vragenlijsten die hetzelfde pretenderen te meten c.q. in kaart brengen. Tevens is gekeken naar de huidige stand van zaken in de literatuur betreffende het begrip validiteit en met name het begrip convergente validiteit. Bij dit alles is geprobeerd zoveel mogelijk rekening te houden met hoe dit onderzoek past binnen de richtlijnen van de COTAN. Na het in overweging nemen van alle beschikbare informatie lijkt het erop dat de centrale onderzoeksvraag niet met een simpele ‘ja’ of ‘nee’ beantwoord kan worden.

Het antwoord op de eerste deelvraag “Welke delen van het LIJ zijn als test te beschouwen?” is dat het LIJ c.q. het Dynamisch Risico Profiel (DRP) geen delen bevat die als test te beschouwen zijn. Echter, (het signaleren van) psychische problemen als onderdeel van ‘Weging van Zorg’ kan onder bepaalde voorwaarden wel beschouwd worden als test (voor een nuancering, zie sectie 7.3 Aanbevelingen voor Validiteitsonderzoek m.b.t. ‘Weging van Zorg’ en de SDQ en/of SPsy van dit rapport). Het LIJ als geheel (het DRP in het bijzonder) is een risicotaxatie instrument.

Het antwoord op de daarop aansluitende deelvraag “Welke vragenlijsten convergeren met het LIJ?” is gecompliceerder. Onderzoek naar de (convergente) validiteit is dus alleen relevant voor het LIJ als geheel en het onderdeel ‘Weging van Zorg’. Dit wordt nader besproken in de volgende secties ‘Aanbevelingen voor Validiteitsonderzoek m.b.t. het LIJ als Geheel’ en ‘Aanbevelingen voor Validiteitsonderzoek m.b.t. ‘Weging van Zorg’ en de SDQ en/of SPsy’.

Aanbevelingen voor Validiteitsonderzoek m.b.t. het LIJ als Geheel

Hoewel er verschillende risicotaxatie instrumenten in Nederland beschikbaar zijn, er is nog te weinig validiteitsonderzoek (en soms ook normeringsonderzoek) bij deze instrumenten uitgevoerd en/of ze zijn niet bedoeld voor delinquente jeugdigen van 12 tot en met 17 jaar. Onderzoek naar de convergente validiteit m.b.t. het LIJ als geheel lijkt op dit moment dus niet mogelijk. Gezien de huidige visie met betrekking tot validiteit is het wellicht zinvoller om validiteitsinformatie te verzamelen die aansluit bij het doel van het instrument, namelijk op basis van het LIJ goed onderscheid maken tussen een laag, midden en hoog risico op recidive (screening), het toewijzen van jeugdigen aan de voor hen meest geschikte interventie (diagnostiek) en de effectiviteit van die toewijzing evalueren (evaluatie). Omdat dit buiten de

range van dit vooronderzoek valt, maar een belangrijk onderwerp is zullen hier toch een aantal suggesties worden aangedragen voor een dergelijk onderzoek.

De recidive monitor van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum zou bij dit type validiteitsonderzoek een belangrijke rol kunnen spelen, met name bij de doelen screening en evaluatie. Echter, omdat alleen de zaken die bij het Openbaar Ministerie komen in deze monitor worden bijgehouden, moet men alert zijn op het zogeheten ‘restriction of range’ probleem. Het is daarom belangrijk om te zorgen voor zoveel mogelijk spreiding in de ernst en frequentie van de delicten. De gefaseerde invoering van het LIJ zou gebruikt kunnen worden voor het onderzoeken van de effectiviteit. Bijvoorbeeld door te vergelijken hoeveel en/of hoe vaak jeugdigen, waarbij het LIJ is ingezet, opnieuw de fout zijn ingegaan ten opzichte van jeugdigen waarbij het LIJ niet is ingezet. Tevens zou het onderzoek van van der Knaap en Alberda (2009) met betrekking tot de predictieve validiteit van de Recidive Inschattingsschalen (RISc) als leidraad kunnen dienen.

Aanbevelingen voor Validiteitsonderzoek m.b.t. ‘Weging van Zorg’ en de SDQ en/of SPsy

Voor het onderdeel ‘Weging van Zorg’ worden de antwoorden op de items ten aanzien van de psychosociale situatie van de jeugdige uit de tien domeinen bij elkaar gezet. De gebruiker wordt gevraagd op basis van deze antwoorden een klinisch oordeel te geven over de mate van zorg per domein, over de algehele psychosociale situatie van de jeugdige en het risico op schade aan zichzelf. Tevens worden de SDQ en/of het Screeningsinstrument Psychische stoornissen (SPsy) afgenomen bij de jeugdige en/of zijn/haar ouder(s) voor het signaleren van psychische problemen.

Standaardisatie is een belangrijk onderdeel bij gegevensverzameling. Standaardisatie is soms lastig bij klinische oordelen, vandaar dat gestandaardiseerde instrumenten zonder klinische oordelen de voorkeur genieten boven gestandaardiseerde instrumenten met klinische oordelen (Bosker, 2008). Verder moet bij klinische oordelen onderzocht worden of de verschillende beoordelaars op dezelfde wijze beoordelen (Regioplan heeft de inter- en intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid onderzocht, zie sectie 4.1 Beschouwing op Itemniveau).

Omdat naast deze items m.b.t. zorgsignalen ook de SDQ en/of SPsy afgenomen worden voor het signaleren van psychische problemen en er overlap is tussen deze onderdelen, zou een alternatief kunnen zijn om deze klinische oordelen te vervangen door alleen een vragenlijst voor het in kaart brengen van psychosociale problemen. Dat is immers het doel van de afname van de SDQ en/of de SPsy en de items uit het LIJ t.b.v. de ‘Weging van Zorg’.

Eenzijds zou de validiteit van zowel SDQ/SPsy verder onderzocht kunnen worden, waarbij het probleem van de overlap met de ‘Weging van Zorg’ wordt opgelost. Anderzijds zou gekozen kunnen worden voor een ander, (deels) al gevalideerde vragenlijst. Voor het signaleren van psychische problemen zijn meerdere instrumenten beschikbaar, waarvan de betrouwbaarheid en validiteit onderzocht zijn en die tevens door de COTAN beoordeeld zijn (bijvoorbeeld de Sociaal-Emotionele Vragenlijst). Echter, veel van deze vragenlijsten zijn niet gevalideerd voor de groep delinquente jongeren. In dat geval zou gekozen kunnen worden voor een door de COTAN beoordeeld instrument dat het dichtst in de buurt komt van de SDQ en/of SPsy en dat al goed en uitgebreid is onderzocht. Het onderzoek bij de originele doelgroep zou dan gerepliceerd moeten worden voor de doelgroep delinquente jongeren.